

BISERIC'A si SCÓL'A.

Fóia bisericésca, scolastica, literara si economica.

Iese odata in septemana: DUMINEC'A.

PRETIULU ABONAMENTULUI.

Pentru Austro-Ungari'a :
Pe unu anu 5 fl. — cr., pe 1/2 anu 2 fl. 50 cr.
Pentru Romani'a si strainetate :
Pe unu anu 14 fr., pe jumetate anu 7 franci.

PRETIULU INSERTIUNILORU :

Pentru publicatiunile de trei ori ce contienu
cam 150 cuvinte 3 fl.; pana la 200 cuvinte 4 fl.;
si mai sus 5 fl. v. a.

Correspondentiele se se adreseze Redactiunei

„BISERIC'A si SCÓL'A.“

Er banii de prenumeratiune la
TIPOGRAFIA DIECESANA in ARAD.

Abnegatiunea in oficiu.

In o corespondentia publicata in unulu din numerii trecuti ne-a surprinsu fórté placutu sfatulu, pre carele luda unu dnu invetiatoriu colegiloru sei. A atinsu o córda fórté insemnata dnulu invetiatoriu, de carele vorbimu, cand, dupace aréta greutátile, cu cari au de a luptá ministrii scólei nóstre poporale dice intre altele, ca daca cá invetiatori vomu desvoltá diligentia, zelu si abnegatiune, si vomu face din scóla aceea ce trebuie se fia : o stepana a gandiriloru si inimei poporului nostru : atunci nu ne va lipsi recunoscinti'a scumpei nóstre natiuni. Poporulu ne va bine-cuventá, ér acésta binecuventare a stepanului, carele ne platesce, precum ne póte, va intari temelieie caseloru si familieloru nóstre.

Sublima ideia este cuprinsa in acestu sfatu. Nu este noua acésta ideia, este ideia fundamentala a apostolatului in biseric'a si in scóla. Este ideia, pre bas'a carei'a Domnulu lumii, Mantuitorulu Christos, dupace Petru de trei ori se dechiara, ca lui-iubesc, i-preda intru stepanire neamulu omenescu.

Unu apastolu este invetiatoriu scólei nóstre elementarie.

Nu este invetiatori'a nici mescesiugu, nici specula. Invetiatori'a este o chiamare a inimei ; si inim'a scie numai unu lucru, scie numai a iubi. A iubirei proprietate este apoi numai un'a, si anume : nu cunoşce pedeci, nu cunoşce greutáti, nu cunoşce fóme, nici seracia, nu cunoşce nici comoditate, nici oboséla, precum nu cunoşce nici góna, nici remuneratiune ; ci merge inainte, pentru ca dragostea tóte le póte.

Acésta dragoste catra chiamare o au de siguru toti invetiatorii nostri.

Necazurile vietii nóstre actuale si multe alte imprejurári, cari ne bantuiescu inse astadi ne voru fi facendu de multe ori se cademu si se slabimu de multe ori din dragostea catra chiamare si dragostea catra poporulu, carui'a slujimu.

Si acést'a este de siguru unic'a cauza, carea ne

face, cá la multi dintre noi se nu se véda, si se nu se cunoşca ródele dragostei nóstre catra scóla si catra poporu.

Fómea si seraci'a despriméza pre omu, este o dicetória vechia. De odata cu acést'a dicetória si-a facutu inse locu in istori'a popóreloru faptulu, ca chiar fómea si seraci'a, gón'a si necazulu sunt inceputulu, si constituiescu stimululu si motorulu istoriei civilisatiunei si desvoltárii popóreloru.

Voimu neaperatu si noi romanii din aceste párti se avem partea nóstra in desvoltarea si propagarea crestinatáti in concertulu celorlalte biseric'i romane si in concertulu bisericiloru particulare, cari constituiescu biseric'a cea mare a lui Christos.

Radimulu bisericiei nóstre este scól'a poporala ; ér spiritulu acestui asiediamentu dumnedieescu este invetiatorulu.

Si scól'a romana confessionala din aceste párti are deja istori'a ei, si o istoria frumósa, o istoria, in carea abnegatiunea si dorulu de a jertfi pre altariulu patriei si natiunei alu inaintasiloru nostri in dascalia au produsu minuni. In poporulu romanu din aceste párti, si anume din pártile, pana unde au potutu strebate radiele de cultura ale vechiei preparandii din Arad, se gasescu pana in diu'a de astadi cei mai multi carturari.

Si n'au fost mai bine dotati decât noi inaintasii nostri in dascalia.

Si ei s'au luptatu cu necazuri multe si cu seracia ; dar au facutu toti ceeace au potutu.

Deosebirea intre noi si ei este, ca sarcin'a nóstra, cari astadi portám zicóulu celei, este cev'a mai mare. Avem se facemu din scól'a nóstra o adeverala scóla moderna. Si mod'a se schimba dupa ómeni si dupa vreme.

Ómenii de astadi intoema cá si timpulu, in care traimu, au multe trebuintie in ale sufletului si in ale inimei. Si pana cand nu vom avé alte scóle mai multe, scól'a nóstra elementara trebuie se satisfaca tuturor acestoru trebuintie.

Va se dica, se ceru multe dela invetiatoriulu de astadi. Se cere intre altele de a lucrá multu pre plata putiena.

Ast'a-i astadi duchulu vremii, si acestu duch nu ne convine la nici unulu.

Se dice apoi ca ómenii forméza timpulu, si pré adevérata este acésta dicetória; ér dnulu invetiatoriu amintitu mai sus a aflatu chei'a, prin carea am poté deschide si initiá unu nou si mai potrivit spiritulu alu timpului. Ne spune ca daca in scóla vom desvoltá si lucrá mai multu, vom poté obtiené recunoscinti'a natiunei.

In firea romanului este apoi, cá se fia recunoscetoriu. Si poporul ne va recunósce servitiile nóstre, daca noi vomu sci, se-i organisámu scól'a astfelu, cá se-lu multiemésca.

Va se dica poporul cere astadi multu dela noi. Si adeca nici mai multu, nici mai putien, decât, cá fiecare din ceice portám numele de invetiatori ai poporului, se fimu in si afara de scóla o putere creatória si organisatória.

Se organisám scól'a, si se manuám crescerea neamului romanescu astfelu, cá romanulu se-i semta folosulu si bunatatea.

In acésta organizare este depusa chei'a ameliorárii dotatiunei, si respective salarielor invetiatoresci. Si fiacare din noi are in man'a s'a o astfelu de cheia. Vorb'a este numai, cá se scim, se facem intrebuintiare de dens'a. Este greu mescesiugulu de a manú acésta cheia. Este greu si se-o ieai in mana, si se-o manuezi.

Si chiar aici in punctulu acest'a greu detorintia avemu unulu fiesce carele se aretámu, ca necazurile potu se-ne faca se apucámu mai cu sporiu pre calea istoriei civilizatiunei poporului nostru.

Prin munca continua prin necazu si abnegatiune se otielescu si intarescu ómenii in gréu'a cariera a acestei vietii. De aceea punendu-ne si noi alaturi'a cu toti ceice astfelu semtu si gandescu ne dicem atát noue, cât si tuturor fratiloru nostri, cari se afla in servitiulu scólei si poporului nostru: mai multa abnegatiune intru tóte, pentrucá sporiulu lucrului nostru se fia si se constitue sporinlu dotatiunei nóstre.

* * *

Viéti'a omenésca are o multime de particularitáti si o multime de taine.

Intre aceste multe particularitáti si taine se gasesce la locul primu faptulu, ca este preste potintia, se ascepti a-te semti mane bine, daca astadi nu ti-ai intoemitu lucrurile astfelu, cá se scii intre ce felu de imprejurári au se resara asupra capului teu radiele sórelui de mane.

Aplicandu acésta taina si mescesiugu alu vietii la dascalii'nóstra romenésca s'ar poté traduce in executarea prompta a abnegatiunei oficiále si anume: semi facu astadi in si afara de scóla detorinti'a astfelu, cá se-se semta, si se-se cunósca sporiulu mun-

cii mele; ér acestu sporiu nu se póte, cá se nu-si reverse darurile sale asupra intregéi mele vietii, fia psihice, fia materiale.

Viéti'a oricarui omu, carele ocupa o functiune mai are apoi o taina speciala, carea se reasuma in faptul, ca indatase ai primitu o functiune, nu mai esti stepanu, si numai dispuni de tine; ci ti-ai pusu intréga viéti'a si activitatea la dispusetiunea functiunei, pre carea o porti.

Si functiunariulu, carele astfelu lucréza, afla neapératu plata multa.

Elu sporesce, elu inaintéza, si inaintandu i-s'e maresce recunoscinti'a din partea publicului, carui'a servesce, si carele la timpulu seu si-face si elu detorinti'a.

Dupa acésta taina, propria vietii fiecarui functiunariu, omulu, carele este, si se numesce invetiatoriu si-concentréza intrég'a s'a viéti'a si activitate numai si numai in servitiulu scólei; si realitatea exprimata prin multe casuri, pre cari le-am poté numi cu numele in casu de trebuintia ne-a convinsu pre deplin, ca pre unu invetiatoriu bunu, nu este casu, cá se-lu fi auditu cinev'a plangendu-se, ca nu ae salariu de ajunsu.

Si nu se plange unu astfelu de omu, pentruca elu insusi prin lucrulu si abnegatiunea s'a si l'a maritu, incát i-a fost cu potintia; ér pre de alta parte nu se plange unu astfelu de omu, pentruca atunci, caud a positu pre carier'a invetiatorésca, i-a spusu inim'a lui, ca nu pentru a-se inavuti, a pasitu pre acésta cale; ci a luat acésta slujba pentru a servi si a-se numerá si densulu intre ceice lucra la istori'a civilizatiunei neamului seu.

Din cele dise urméza, ca daca noi dascalii in ale slujbei nóstre vom starui, cá se-le facem tóte cu acea abnegatiune, pre care o cere slujb'a nóstra, tóte ni-se voru adaoge noue, si nu vom avé necessitate se-ne plangem de nimicu.

„Da-mi, cá se-ti dau si eu“, dice romanulu, cand vorb'a este de scóla. Si-da romanulu si camasi'a cand vede, ca are póntruce, se-o dea; dar cand nu vede sporiu, apoi este omulu celu mai indaratnicu, pentruca resonéza si elu, ca dela mine toti, si eu dela nimenea.

Se-i dàm deci romanului mai multa carte, si atuuci de siguru ne va dá si elu cu tóta voi'a ceeace este partea nóstra!

Epistolele parochului betranu.

VII.

Iubite nepóte! Tiparisi predic'a mea dela inceputulu anului scolasticu, Ti-multiamescu pentru acést'a; am cetit'o preutesei si de dóue-ori, si si ei i-place. Mi-vine'n minte se Te intrebú, de-ce n'ai tiparitu mai nainte predic'a parintelui Terentiu, *) me temu nu cumv'a sè se semta vatametu prin aceea, cá

dtă mi-dai antaiatate peste densulu si apoi se va mână pe mine. — Ieri a fostu la mine parintele Aureliu cu preutés'a si cu o fetitia a loru; se facu vorba despre predic'a mea, si parintele Aureliu mi-spuse verde 'n fatia că lui nu-i place de ea, fiindu intr'ens'a multe streinisme; l'am intrebatu apoi ce se intielege sub cuvintulu „streinismu“ ? si mi-têlcui, că deca insiri cuvintele dupa firea unei limbi streine aceea se numesce „streinismu,“ carele strica tóta cuvintarea cu atātu mai vertosu, că lumea romana de astadi nu-numai că se silesc a curati limb'a de *strainisme*, prin-ce dă semne că-si cultivéza limb'a sa in-sasi, ci iea chiar in nume de reu, deca cinev'a romanu fiindu, vâresce in limb'a sa câte unu strainismu.

Nu sciam ce se dicu la vorbele acestea. Parintele Aureliu trece pe la noi de preotu invetiatu si cultu din timpulu da astadi, trebui dara se me supunu judecatii lui; dar totusi l'am incredintiatu, că in predica n'am imprumutatu dela nimenea nici unu cuvintu, de-si nu-miar fi statu reu, căci unu preotu betranu mai cu greu pôte scrie despre lucrurile de astadi, de-cātu unulu teneru si mai invetiatu. Têlculu si judecat'a parintelui Aureliu cu strainismii inse eu totusi cu mintea mea cea betrana nu le-am preceputu indata; nici nu ai ce se Te miri de acést'a Iubite Nspôte! — In urechile mele resuna, sum prea dedatu cu ele si mintea mea e cam afumata de fumulu celu multu din cadelnitia, deci credu, că nu-mi stă tocmai reu, deca ceva-si lucru nu-lu cuprindu indata si deci mi-punu insumi intrebarea: de-ce parintele Aureliu in jurulu familiei sale vorbesc mai numai in limba straina? Nu me miru de acést'a, candu in fiint'a mea de fatia vorbesc in limba straina, pentrucă dau cu socotél'a, că nu voiesce se-lu intielegu ce vorbesc cu preutés'a si cu fetiti'a, — me miru inse cum pôte cuvintă in biserica la poporeni unu preotu, carele e dedatu a invinovati pre altii, si densulu e mai mare vinovatu. — Ar fi bine Iubite Nepôte! se tiparesci dtă o carte lunga despre tem'a acést'a, că adeca cum ne place noue a dá cu petrii in curtea vecinului, a vinovati pre deaprópele chiar cu smintele nóstre.

Dar incheiu epistol'a se nu fia lunga, cá se incapu in fôia si predic'a parintelui Terentiu. (Nu te superá cá te intrebă Iubite Nepôte! Óre deca abunaóra ca si parintele Terentiu — unu preotu dice „fiam“ catra preutés'a lui, — e strainismu acést'a ori b'a? Alu Dtale scl.

Propagarea religiunei la poporulu nóstu

(Continuare.)

Detorinti'a poporului ascultatoriu inse, care forméza biserica „discens“, este de a cercetá iocasiulu Domnului totdeun'a, si a primi de sante invetiaturile pastoriului seu, care vorbesc in numele Domnului; ér la scóla a-si tri-

míte pruncii sei regulatu, spriginindu chemarea scólei, — carea este a face crestini buni, destepti, si ómeni de omenia prin invetiatura si exemple.

Dar câti si din acesti'a la rendulu loru isi implinescu detorinti'a? Durere trebue se ne cuprinda atunci, candu in timpulu servitiului divin, in locu se vedemu ómenii la biserica, i-vedemu escelandu prin birturi si la ocupatiuni scandalóse, încātu ne amu rusiná deca amu stă de facia cu crestini din timpulu persecutiunilor, cari prin locuri ascunse si in catacumbe isi faceau rugaciunile. Apoi venindu rendulu se privimu la scóla, de ce ne putem mirá vediendu, că nici acést'a nu e cercetata de copii, si aflandu că parintii acestor'a nesciindu-se povetuii pre sine, cum potu sci se voéscu binele filorului sei? Cum voru sci ei preini scól'a, deca nu cunoscú insemnatarea bisericeii?

Dar se fimu precauti! Presintele si aici ne-a croitu unu avantaju. Ne-a datu legea, si prin ea dreptulu d'a constringe pre acei parinti renitenti de a-si trimite pruncii la scóla cu puterea legii; éra prin puterea cuvintului ni sta in dispositiune a li-face scól'a placuta, si cu timpulu a-i pregati de membri folositori pentru biserica. Si in partea acést'a vedemu, că pondulu éra apasa pre pastori, pentruca dela ei se astépta curarea reului.

Asi adara atâta este totu, ce se pretinde dela noi in interesulu religiunei. Biserica si scól'a suntú postulatale, pentru sustienerea si respandirea moralitatii, cari ne ascuréza esistinti'a, bunastarea si viitoriulu nostru.

Adi nu se mai pretinde dela membrii bisericeii a îndurá lupte amari si grele suferintie in contr'a inamicilor bisericeii. Au incetatu cauzele de a suferi martiriu si a cadé in lupte sangeróse pentru religie, si totulu, ce trebue se facemu se reduce acolo: ca clerulu in loculu seu se invetie poporulu pe caile aretate a cunósce si conservá vistirile religiiei; ér acest'a se asculte pre pastorii sei in biserica si scóla.

Dar nu se pôte negá, că la noi in loculu inseuflitiei sa incuibatu indiferentismulu religionariu. Pre cand la alte natiuni observám precum in alte directiuni, asia si simtiulu religiosu s'a desvoltatu la unu gradu mai innaltu; pe atunci la poporulu nostru deca de. Si caus'a acestei impregiurari sta numai in aceea, căpórele din cestiune, si in ale religiunei suntú mai luminate decatu poporulu nostru precumu d. e. anglesii, germanii, francesii, italianii si alte popóre culte.

Reflectéza inse unii cu dreptulu, că poporulu nostru isi are caracterulu seu religiosu prin care si-a sustienutu religi'a in timpi de teróre; si acést'a nu se pôte negá: dar se atribue spiritului seu conservativu, care-lu caracteriséza. Nu posede inse acea insuflitire de a progresá si a-se desteptá totu mai multu din somnulu indiferentismulu religionariu, prin sustienerea serbatoriloru cu pietate, prin participarea la biserica in corpore si prin ascultarea servitiului divin cu evlavie, precum vedemu la alte popóre de alta religie.

Ce e dreptu se scie, că poporulu nostru are mai multe serbatori; dar elu le sustiene numai prin abtinenerea dela lucru, nu inse si prin participare la biserica si prin ascultare pie, ci elu cercetéza locuri publice in acelu tempu pretiosu. Nu esceléza in ridicarea edificiloru bisericesci si scolare, in splendóre, — dupa putintia — in urm'a conservatismulu seu caracterizatoriu, atribuindu pe tóte impregiurarii, că precum au traitu mosii si parintii, si ei potu trai. Si desi se observa pe ici, colé si la noi mai mare insuflitire, prin cercetarea bisericeii si a scólei, prin nisuinti'a d'a ridicá temple si scóle etc. acésta aparintia nu se pôte numi inse progresu generalu, si nu se pôte atribui decatu numai gradulu mai naltu de desvol-

* N'a sositu anca Nepotule.

tare alu acelei comune, orasiu s'eu t'ienutu, precum si conditiuniloru favorabile; intre care s'au aflatu respective se afla.

Cea mai mare si remarcabila impregiurare in progresulu s'eu regresulu religiunaru este a-se atribui capabilitatii s'eu necapabilitatii, zelului s'eu indiferentismului conducetoriloru poporului nostru ortodoxu din tempulu presentu numitu alu progresului. — Pentru cá se ne lamurimu, se privitu numai la mersulu desvoltatoriu alu coruriloru n'ostro bisericesci, care este unu vitabilu progresu in biseric'a n'ost'ra. In acele comune, unde conducerea a fostu incredintata la pastori harnici, devotati carierei lor, cari au sciutu a-si face detorintia, au luminatu poporulu, cá se-si pricepa si elu detorintiele sale; acolo pe langa aceea, ca biseric'a si scol'a lor este mai in rendu-dupa putintia — au infintiatu, si infintieza si adi asia numitale coruri bisericesci, inaltat'ore de spiritulu pietatii.

Nu succede inse si altoru conducetori prot'i si invetiatori din alte locuri, totu atatu de apti si zelosi a croi acestu progresu in comunele lor, fiindu cá poporulu lor nu este pregatitu spre aceea, din cauza, cá conducetorii lor antecesori n'au fostu ómeni de-progresu; ér poporulu nostru n'endatinatu fiindu cu renovari — fie ele catu de salutarie si ducet'ore la scopu, — conserva cu tarie si tiene de mai bunu aceea, ce au avutu mosii si parintii lor. Dovedesce acésta impregiurare insasi desfiintierea mai multoru coruri constituite in astu-feliu de comane, din cauza cá simtiemintele aprinse spre progresu, prin atingerea cordiloru lor, de catra conducetorii din presente, au fostu numai unu focu de paie, care curendu se stinge, din lips'a substantiei organice in mai mare mesura desvoltate. Se vede dara, cá si aici, precum la totu progresulu, trebuie poporulu mei antaiu pregatitu spre astu-feliu de scopuri, precum in 40 de ani in pustie Moise proroculu pregatise pre poporulu servilu israit'ónu de a reportá victorii, astu-feliu: cá in acelu tempu au trebuitu se móra betranii umili, crescendu barbati vigurosi pentru lupte.

Se nu desperamu deci acei'a, cari in butulu nisuintieloru si a zelului nostru religiunaru nu obtienemu rezultatu; cáci timpulu este, care tocmesce si strica, si cu timpulu si noi prin pregatirea poporului catra cunóscerea si implinirea detorintieloru sale facia de biseric'a si scol'a, vomu ajunge la aceea, ce si altii au ajunsu.

In fine, mai regretabilu pentru ortodoxie este, ca in timpulu de facia chiaru la noi se afla conducetori de aceia, cari ocupandu loculu custodiloru religiunei din trecut, in locu de a inaintá poporulu nostru ortodoxu spre progresu religiunaru, — ilu conturba in conservarea cu linessa a doctrinelor bisericesci pastrate cu atat'a destoinicie. Casu concretu se intemplá nu de multu, cá unu preotu de alu nostru, ortodoxu, din parohie de frunte, conformu ordinatiuniloru consistoriale, a voitu se-si implinesca detorintia d'a predicá.

Deci si-a redigiatu acasa predic'a s'a. Substratulu ei a fostu a-si convinge credinciosii despre „purgatoriu“ s'eu loculu curatitoriu, despre care catolicii credu, cá totu omulu va merge dupa mórte acolo, cá se-si epieze peccatele. Acésta predica si-a estras'o densulu din o fóia periodica eclesiastica, care respundiá doctrinele biseric'ei greco-catolice, pre care apoi densulu a cetit'o, ca cuventare credinciosiloru sei in biseric'a. Se intelege poporulu dóra n'a fi pricependu erórea; dar invetiatoriulu unu omu desteptu s'a fórté scandalisatu la ascultarea acelei'a, candu imi enará si mie casulu. Éta dara, cum se propaga prin unii dintre noi cei chemati-ortodoxi'a. In locu se o apearu contr'a altor'a, noi o periclitamu.

Pentru prevenirea astorfeliu de retaciri proveninde

din partea n'ost'ra a pastoriloru sufletesci numai din indiferentismu facia de chemarea pastoralá: ni se recomanda nóue tuturor prin asiediemintele biseric'ei si regulele pastorale, pe langa repetirea studiiloru teologice, ce amu invetiatu a recurge numai la cetirea cartiloru sante aprobate de biseric'a ortodoxa, ca la o fantana, ce nici candu nu séca, si cari se ni dea deslusiri in casu de indoála; pentru ca precum dice St. Crisostomu: „cuventulu lui Ddiu bogatu se lacuésca in preoti.“ Afara de acestea, ca obiectu de ocupatiune suntu si sciintiele profane dar fara d'a negligá sciintiele teologice. Inse precum invatia Dreptulu Canoniceu preotii potu ceti si carti contrare ortodoxiei, ca si d'acolo se traga folosu pentru ortodoxie, dar numai fiindu condusi de convictiunea slui Ambrosiu, carele cetindu carti heterodoxe a disu: „cetimu pe unele, ca altii se nu le cetésca; cetimu altele, ca se nu le ignoramu, si cetimu unele, ca se nu le tienemu, ci ca se le impugnam.“

Si de órece in multimea scol'eloru n'ost're confessionale ortodoxe sarcin'a atatu de grea si gingasia a catechisarii in timpulu de facia este aruncata pre umerii invetiatoriloru, — pentru evitarea retaciriloru grosolane in propunerea religiunei, — invetiatoriloru nostri populari, cari ocupa si frumós'a chemare de „catichesti“ nu li-se póte din destulu recomanda binevoit'orei atentii aceste sfaturi pastorele; cáci numai urmandu si ei acestor'a se voru puté maudri cá cu deminitate pótra frumosulu epitetu alu Mantuitoriulu Cristos, de „invetiatoriu.“

Dupa tóte acestea, ca de incheiare alaturamdu-me si eu acelor'a, cari adevverulu vorbindu afirma, cá fara de religie nu póte fi existintia si progresu, sustienu: cá pana candu pe langa caracterulu conservativu la noi, nu se va desvoltá si nisuinti'a catra progresu in ale religiunei, mai vertosu prin cercetarea biseric'ei, cu evlavie si prin trimiterea prunciloru la scol'a din partea poporului; éra din partea clerului nu se va manifestá zelulu, impreunatu cu abnegatiunea fericitiloru parinti ai ortodoxiei din timpii primitivu, intru desvoltarea simtiului moralu, de refigiune si pietate, in poporu, prin propagarea doctrinelor adevverate in biseric'a si in scol'a; — pana atunci noi nu suntemu representanti fideli ai ortodoxiei, ér progresulu nostru si in alte directiuni remane ilusoriu cá unu pium desiderium.

Cladova, in Iului 1837.

Nicolau Crismariu,
preotu rom, ortodoxu.

Despre immaterialitatea si unitatea sufletului omenescu.

(Continuare.)

VI.

Principiulu acestei modificatiuni fiind appetitulu, monasulu numai pe sine insusi se póte modifíca, ce éra presupune o lege generala, prin care se sereguleze cursulu modificatiuniloru. Legea acést'a consista in aceea, ca tóta modificatiunea urmat'ore posede permanentu caus'a s'a suficienta in prossim'a precedentá. Modificatiunile succesive ale monasului forméza deci unu siru neintreruptu, in care tóta modificatiunea precedentá e caus'a suficienta a celei ce urméza, pre carea o trage necesarminte dupa sine. Standu lucrulu astfeliu, nici nu póte fi vorb'a despre o influintia reala reciproca intre senguraticii monadi. Deórece inse intre fiintie se arata pretotidenea o factica influintiare reciproca, se nasce intrebarea, ca cum se póte esplicá aceea? La acést'a Leibnitz respunde, ca influintiarea reciproca a monadiloru e numai ideala, care cá atare e reformata in ratiunea divina.

Ddieu adeca la crearea lumii, cand a ordinaru monadii la olalta, a fostu cu privire la fie-care monas singularu, punendu-ii in o astfelu de positiune facia de ceilalti, cá tóte momintele activitáti loru se corespunda punctualu mominteloru activitáti a celorlalti monadi. Ddieu a potutu face acést'a, prevediendu neesulu causalu alu modificatiuniloru in fie-care monas, drept-aceea a potutu aduce in consonantia intregu sirulu de modificatiuni ale celorlalti monadi. Si in acést'a consista asia numita a r m o n i a p r e s t a b i l i t a .

Leibnitz statorcesce si o diferentia graduata intre monadii singulari. Diferinti'a acést'a consista dupa densulu in perfectiunea mai mica, ori mai mare a perceptiunei si a apetitului. Unii monadi sunt adeca intr'o anumita stare de amortire, in urmare carei'a posedu o perceptiune de totulu obscura; acestia sunt monadii goi (monades nudes). Altii din contra se afla intr'o strare dormitanda, prin ce reoglinda universulu numai intr'unu modu letargicu; acestia sunt sufletele planteloru. Altii éra si se redica la sensualitate si astfelu represinta mai claru universulu; acestia sunt sufletele animaleloru. In fine altii posedu o consciintia de sine curata si chiara, pe bas'a carei'a reproducu unuversulu curatu si chiaru; acesti'a sunt sufletele omenesci. Peste tóte sta monasulu neconditionatu, ce posede pe deplinu o cunoscentia adecuata despre universu; monasulu acést'a e Ddieu. — Mai distinge monadi centrici si monadi sferici. Monas centricu (sufletulu) e aceea, ce represinta centrulu, unu complexsu de monadi in care dominéza; monadi sferici (monades nudes) din contra sunt aceia, cari se agramadescu pe langa monasulu centricu, carui'a ii-sunt subordinati. — Premitiendu acestea, se vedemu acum cum a interpretatu Leibitz esinti'a omului? Dupa densulu esinti'a corpuriloru organice consta din aceea ca o anumita multime a monadiloru goi se agramadesce pe langa unu monas centricu cá corporalitate. Monasulu centricu in reportu cu corpulu seu e sufletulu — vinculum substantiale, — care prin presinti'a s'a intrunesce monadii goi agramaditi pe langa sine intr'unu corpu completu.

Sufletulu omenescu este deci unu monasu, care dominéza in centrulu corpului cá legatura substantiala (vinculum substantiale), cuprindiendu in sine lumea reala in modu idealu; é corpulu e unitatea agregata séu asociata ai monadiloru goi agramaditi pe langa sufletu. — Influintiarea reciproca a corpului si a sufletului nepotendu fi reala, este de a-se interpetá dupa armoni'a prestabilita. Tote modificatiunile sufletului emanéza adeca din functionarea s'a propria, cari forméza unu siru neintreruptu, cá cauza si efect. Totu acést'a sta si despre corpu. Ddieu inse a cunoscutu din eternitate corpu si sufletulu, asia si sirulu modificatiuniloru loru si conform cunóscerei acestei'a a legatu sufletulu de unu atare corpu, a carui modificatiuni se corespunda punctualu modificatiuniloru sufletesci. Deci functionea ambiloru (a corpului si a sufletului) sta in consonantia permanenta. Déca in corpu se nasce o semticiune, atunci sufletulu totu in momentulu acel'a produce idei'a corespunditóre acestei semticiuni, cáci in acelu momentu tocmai acést'a trebuie se emaneze din modificatiunea procsima precedentá a sufletului. Si déca sufletulu produce in sine unu faptu spontanu, atunci in corpu totu in acelasi momentu din cauza identica se produce miscarea corespunditóre. Corpulu si sufletulu se repórta deci astfelu catra sine, cá dóne orológe, ce umbla precisu la olalta.

G ü n t h n e r sustiene, ca sufletulu se deosebesce in modu esentialu de spirit; inse nu forméza substantia diferita de corpu. Sufletulu e numai unu principiu naturalu (Naturprincip), care s'a redicatu la gradulu eslu mai'naltu de intimitate

(Verinnerung) in omu. Pentru acést'a se numesce si sufletu naturalu (Naturpsiche). Principiulu naturalu adeca se nisesce totu spre mai'nalta intimitate in fiintiele organice si in fine in corpulu omenescu ajunge la iatimitate perfecta. La culmea acést'a de intimitate apare ca sufletu naturalu omenescu, cand e activu nu numai in modu vegetativu si sensitivu, ci si intru formarea concepteloru. Conceptulu deci, cá cugetulu generalitáti apartiene lui. La consciinti'a de sinse inse nu se póte redicá; acést'a e proprietatea eschisiva a spiritului, care prin creatiune divina imediata se pune deasupra sufletului naturalu. Spiritulu reduce fenomenulu la bas'a s'a; de densulu se tiene asia dar ide'a, deórece aceea nu e altceva, decât susperea fenomenului dupa esintia. Spiritulu deci reducendu functiunea s'a propria la sine insusi, cá basa a s'a, devine la consciinti'a de sine, la cugetulu eu-lui; de aci pasiesce la susceperea basei fenomeneloru naturali; si in fine se redica la cunoscenti'a despre Ddieu, cá ultimulu temeiu al tuturor lucrurilor.

Herbart in psihologi'a s'a sémana multu cu Leibnitz. Sufletulu omenescu si dupa densulu e o realitate centrica (monas), adeca o fiintia simpla nestramutavera si esistenta in modu absolutu, care in reportu catra realitátele sferice, séu catra corpulu seu, apare cá substanti'a eu-lui. Fiinti'a, natur'a s'a, cá si a celorlalte realitáti in genere ni este necunoscuta; noi o cunóscemu numai cá basa permanenta a eu-lui schimbatoriu. Unic'a s'a activitate se reduce la subsistinti'a propria, in urmare carei'a contrasta conturbatiuneloru obveninde din partea realitátiloru sferice. Cá realitate simpla nu póte formá principiu de viétia alu corpului, deórece in casulu acést'a ar trebui se exerciteze o influentia reala asupra corpului, pana cand in imperiulu realitátiloru nu esista cauza transienta. Sufletulu se ascrie numai mobilitatea spirituala; din contra viétia apartiene corpului. Prin urmare sufletulu locuesce simpluminte in corpulu de sine viu, si acést'a locuintia e mijlocita prin sistemulu nerviloru. Acést'a adeca sta eschisivu in servitiulu sufletului, é nu la dispositi'a viétii vegetative, incát sufletulu prin densulu e infiltratu in corpu. Deci Herbart privesce inca sufletulu de principiu alu functiuneloru vitali sensitive, inse viétia vegetativa o tiene de independenta de acel'a.

Lotze considerandu in genere viétia de productulu complicatelor influentiári unite ale poteriloru fisice si chemice, in consecintia cu acestu principiu nu face exceptiune nici referitori la omu. Elu deci sustiene, ca si la omu viétia corporala (vegetativa si sensitiva) este rezultatulu actiuneloru impreunate ale poteriloru fisice si chemice si ca prin urmare de sufletu, cá principiu de viétia, nu este trebuintia; é supositi'a, ca sufletulu e eschisivu principiu de viétia alu corpului, trebuie categoricu respinsa. Astfelu nici densulu nu admite o unitate intima a corpului si a sufletului. Corpulu facia de sufletu e cu totulu eternu si remane elementu strainu, cu a carui viétia sufletulu nu sta nici intr'unu reportu.

Vitalistii in fine afirma, ca mijlocitoriulu sufletului si alu corpului este poterea vitala. Dupa densii sufletulu n'are nici o cunoscentia despre functiunile vitale ce demustra, ca nu le efpotuesce elu; mai departe contrastulu intre functiunile vitale intelectuale si vegetale este atât de acutu, incát e o imposibilitate a le derivá pre acelea dintr'unu principiu.

Facia cu aceste diferite opinii vomu statori unitatea sufletului omenescu prin resolvirea urmatóreloru Intrebári:

1. Ce este organismulu corporalu?
2. Câte principii de viétia potu obveni in corpulu animalicu?

3. Sunt 6re acte psihologice, cari justifica in modu nedisputaveru unitatea sufletului, si cari sunt acelea ?

1. In respectulu primei intrebări va fi de lipsa, că se determină nainte de t6te conceptulu vietii, de6rece vietii'a este acelu factoru caracteristicu, prin care organismulu difere in modu esentialu de mecanismu. — Conceptulu vietii se p6te determină mai simplu, deca lu derivăma din conceptulu : „ n a t u r a “. Inse ce se intielege sub natur'a unei fiintie ? Se intielege aceea, ce constituie bas'a substantiala de activitate pentru aceea fiintia. Natur'a fiintiei coincide deci cu esentialulu seu, de care se distinge numai intru atāt'a, incāt in sensu propriu trebuie considerata de principiulu activitătii si in consecintia de aceea basa, pe care se intemeiēza t6te fortiele fiintiei : pana cand esinti'a propriaminte formēza numai principiulu esistintiei. De6rece inse nu p6te esistā fiintia, care totodata n'ar avē si 6re-cere activitate, pentru acea si esinti'a se p6te privi de bas'a poterilor, si astfelu e identica cu natur'a. Acum bas'a acēt'a substantiala e de aceea calitate in unele fiintie, in urmarea carei'a acelea potu produce numai miscare si schimbare transienta, precum d. e. magnetulu, care atrage si foculu, care incaldiesce ; din contra in altele are aceea insusire ; de ele sunt capace a influintiā asupr'a loru incesi in modu motoricu si aleatoricu (shimbatoriu), si acestea sunt fiintiele vietuit6re. Vieti'a deci e aceea basa substantiala, prin care cutare fiintia se misca pe sine insasi. * Esinti'a ei consista deci din activitate si adeca din activitate immanenta, respective din miscarea de sine. Prin urmare fiintia vietuit6re numimu aceea carea e totodata si subiectulu si obiectulu activitătii sale proprie, adeca carea se influintiēza, se misca si se desv6lta pe sine insasi. Unde nu este activitate immanenta, acolo nu e nici vietia ; din care cauza se numesce fiintia fara de vietia, sēu m6rta aceea, carea nu se p6te misca de sine.

Totu corpulu, in care se manifesta functiune vitala, este totodata organicu — organismu ; unde acēt'a lipsesce, acolo numai de mecanismu p6te fi verb'a. Asia d. e. orologiulu, ori cāt de artificiosu se fia construitu, totusi, pentruca nu e nimicu in trensulu, ce s'ar potē aduce pe sine in miscare, este numai unu mecanismu mortu ; organismu diu contra e si plant'a cea mai simpla, de6rece posede principiulu de vietia, prin care lucrēza din propri'a potere din launtru in afara, adeca se desv6lta, se nutresce si se fecunda de sine. Cu t6te acestea nu se p6te negā, ca intr'acestea d6ne esista si 6re-cere

* Sum. Theol. I, gu. 18. a. 2: Vitae nomen sumitur ex quodam exteriori apparenti circa rem, quod est movere se ipsum: non tamen est impositum hoc nomen ad hoc significandum, sed ad significandam substantiam, cui convenit secundum suam naturam movere se ipsam, vel agere e quocumque modo ad operationem.

* J. Müller Physiologie des Menschen: Wir haben den Organismus mit einem Systeme von Theilen verglichen, die für Erfüllung eines Zweckes verbunden sind, und deren Wirksamkeit von der ungestörten Harmonie der zusammensetzenden Glieder abhaengt. Der Organismus gleicht einem mechanischen Kunstwerke in der systematischen Zusammensetzung für Erfüllung eines gewissen Zweckes; aber der Organismus erzeugt im Keime den Mechanismus der Organe selbst und pflanzt ihn fort. Das Wirken der organischen Körper haengt nicht blos von der Harmonie der Organe ab, sondern die Harmonie ist eine Wirkung der organischen Körper selbst, und jeder Theil dieses Ganzen hat seinen Grund nicht in sich selbst, sondern in der Ursache des Ganzen. Ein mechanisches Kunstwerk ist hervorgebracht nach einer dem Künstler vorschwebenden Idee, dem Zwecke seiner Wirkung. Eine Idee liegt auch jedem Organismus zu Grunde, und nach dieser Idee werden alle Organe zweckmaessig organisirt; aber diese Idee ist ausser der Maschine, dagegen in dem Organismus, hier schafft sie mit Nothwendigkeit.

consonantia cardinala. Consuna anteiū intru aceea, ca fie-care formēza unu intregu regulatu, in care pātile sunt astfelu intocmite intre-olalta, incāt in activitatea intregului se manifesta consonantia si directiva spre unu scopu anumitu. Inse pana cand legatur'a dintre pāti la mecanismu e numai accidentală, 6r armoni'a si directiv'a spre scopu e rezultatulu unei cauze, ce zace afara de mecanismu : pana atunci intre membrele singulare ale organismulu dominēza nu numai cea mai ordinata influintiare reciproca si unitate intima, ci si directiv'a spre scopu, precum si armoni'a, de care e intregulu penetratu provinu dela acelu principiu, care zace in organismulu insusi. Consuna mai departe intru aceea, ca fie-care are de basa o ideia prototipica, dupa care se intempla formatiunea intregului. Idei'a acēt'a inse pentru mecanismu e esterna, 6r pentru organismu e immanente ; cāci constructiune mecnica se produce dupa ide'a, ce se nasce in imaginatiunea artistului, corpulu organicu inse dupa aceea, care dejā in germene e preformata. Unitatea si armoni'a organismulu deci nu resulta din materi'a esterna si din fortiele acelei'a, ci din acelu principiu vitalu cuprinsu in germene, care (implicite) inv6lva in sine organismulu intregu nainte de a-se fi desv6ltatu pātile si organele acelu'i'a.

(Va urmā)

D i v e r s e .

* *Santire de biserică.* Escelentia S'a, parintele Archiepiscopu si Metropolitu *Miron Romanulu*, a oficiatu in diu'a de 30. Augustu cal. v. a. c. actulu santirei biserice din Apoldulu superioru, in protopresviteratulu Mercurei din archidieceasa cu mare solemnitate.

* *Necrologu.* Ioan Dudulescu, clericu absolutu, a incetatu din vietia aici in Aradu dupa unu morbu scurtu Vineri'a trecuta la 6 ore deminēti'a. Remasitiile defunctulu au fost depuse spre odichna eterna in cimiteriulu orasiului Arad. Cortegiulu funebru a fost petrecutu pana la locul de odichna de corpulu profesorulu si de elevii institutulu teologicu.

Fie-i tierin'a usi6ra si memori'a binecuvantata!

* *Alegere de protopresviteru.* Sinodulu protopresviterulu alu Lugosiului intrunitu in 12 Septemvre cal. nou anulu curentu sub presidiulu comisariului consistorialu, dlu protopresviteru Filip Adam a alesu cu totalitatea vaturiloru de protopresviteru pentru tractulu vacantu alu Lugosiului pe dlu Dr. Georgiu Popoviciu.

Felicitām pre nou alesulu protopresviteru !

* *Serbarea dilei de 30. Augustu in Bucuresci.* Aniversarea luarei redutei Griviti'a s'a serbatu in 30. Augustu cu mare solemnitate in intrēga Romani'a. In Bucuresci s'a tienutu la Metropolie serviciu divinū pontificandu metropolitulu Primatu. Au asistatu apr6pe toti ministrii. Dupa servitiulu divinū a defilatu gard'a de on6re. Insufletirea soldatiloru la amintirea dilei glori6se, erā la culme. Entusiastice strigāri de : „Ura ! Traiēscă M. S. Regele !“ au urmatu urarei ministrului de resboiu pentru siefulu armatei.

* *O fapta nobila.* Directiunea institutulu pedagogicu din Caransebesiu scrie in „F6i'a Diecesanu“ : Domnulu colonelu ces. reg. Teodoru Seracinu, stationatu in Cernauti, a binevoitu a darui pe seam'a cabinetulu de naturalii alu institutulu pedagogicu diecesanu din Caransebesiu o colectiune f6rte preti6sa, constat6re din 397 piese de caloptare si lepidoptere. Colectiunea contiene individiu arangiati dupa genulu, speci'a si varietatile

loru si este rodulu unei lucrări perseverante, îndelungate si manutióse. Insemnatatea cea mare, ce ó are pentru invetiamentu infatisiarea in natura a corpurilor naturale este mai pe susu de ori ce întrebare. Cine cunoşce succesulu dubiosu la folosirea ilustratiuniloru, fie acelea ori cât de exacte, acela va puté se pretiuésca válorea donatiónei dlui colonelu Seracinu. Primésca dlu colonelu si pentru inaintarea invetiamentulu scóleloru nóstre cea mai adenca recunoscintia.

* **Comitetulu parochialu gr. or. rom. din Beiusiu** din incidentulu renovarei edificiulu scólei elementare din locu, a arangiatu Dumineca in 4. Septemvre n. a. c. o serata declamatorica impreunata cu dansiu, dupre urmatórea programa:

- a) la 11 óre deminétia dupa iesirea din biserica „sfintirea apei“ in localitatea renovata a scólei.
- b) la 8 óre sér'a, salutarea óspetiloru prin Vasiliu Papp, protopopu.
- c) Unu devotamentu familiei Hurmuzachi de A. Murresianu, declamata de G. Dudulescu teologu absolutu.
- d) „Cavinte despre femei“ disertatiune de Teodoru Pinteru, iuristu.
- e) „La feréstra“ poesia de Matild'a Poni, predata de Veturi'a Papp.
- f) „Romantia de D. Giurgescu,“ solo esecutata de G. Dudulescu.
- g) „Vespasianu si Papinian“ dialogu de I. Negruzii predatu de Meletiu Papp, teologu si T. Pinteru.

Dupa care a urmatu joculu pana catra deminétia. Venitul a fost de tot 93 fl. 90 cr. ér spesele 20 fl. dupa detragerea carora a ramasu venitu curatu 73 fl. 90 cr. cu care s'au acoperitu in parte spesele renovarii.

Oferte si suprasolviri au incursu dela domnii:

P. Balasiu docente norm. 1 fl. 50 cr. P. Ciuhandu preotu 1 fl. G. Lungu preotu 50 cr. T. Popovici preotu 1 fl. S. Negreanu rigorosantu in medicina 50 cr. Vasiliu Lesianu prof. 50 cr. D. Negreanu comerciantu 1 fl. L. Erdélyi apotecariu 1 fl. 50 cr. I. Lazaru 50 cr. P. Mihutiú, directoru gimn. 1 fl. 50 cr. V. Paguba jude de tribunalu 50 cr. Vasiliu Ignatu adv. 1 fl. A. Antal protopopu 1 fl. Nicolau Micula 50 cr. A. Antal jun. 50 cr. Steineru 1 fl. G. Horvath subjude reg. 1 fl. Coriolan Ardeleanu prof. 50 cr. Const. Popoviciu rigorosantu in dreptu 50 cr. Nicolau Criste 50 cr. Lad. Pap Szilágyi concipistu ministerialu 50 cr. Gavrilu Cosm'a iuristu 50 cr. Sztarmáry Elek comisariu de finantia 10 cr. Traianu Farcasiu profes. cu 50 cr. Petru Papu 50 cr. Száandi Ioanu respicientu 1 fl. D. Mihályi 1 fl. A. Theocarú 50 cr. I. Kidiosan 1 fl. veduv'a Marianu 1 fl. si domnisiór'a Adel'a Dudulescu o carintia pentru sortire din care a incursu 6 fl. 30 cr.

Pentru care suma comitetulu, prin acést'a le votéza multiamita. Beiusiu, 30. Aug. v. 1887. V. Papp, prot.

Concursu.

Se escrie concursu pe statiunea invetiatorésca dela scól'a de fete din Janov'a, cu termin de alegere pe 4/18 Octomvre a. c.

Emolumintele anuali sunt: 120 fl. v. a., pentru cortelu si gradina 40 fl., 40 meti de grau, 16 metri de lemne (pentru scóla separat), pausial pentru conferintie 6 fl., pausialu pentru scripturistica 5 fl.

Recurentii au, se-si tremita recurselu lor. — conform prescrizelor statutulu nostru organicu — pana la 3. Octomvre a. c. subscrisului inspectoru de scóle per Vinga

in Szécsány, si a se presenta in vreo Dumineca in st. Biserica din Janova spre a-si areta desteritatea in cant si tipicu.

Comitetulu parochialu.

In contielegere cu mine: IOSIF GRADINARIU m. p. inspectoru scolaru.

—□—

Pe statiunea invetiatorésca dela scól'a gr. or. din comun'a Berzov'a in comitatulu Aradului, devenita vacanta, cu acést'a se publica concursu cu termin de alegere pe 20 Septemvre v. (2 Oct. n.) 1887.

Emolumintele incopciate cu acest post sunt urmatórele:

1. Bani gata 100 fl.
- 2 1/2 sesiune de pament pretiuít 120 fl.
3. 12. Orgii de lemne din care este a se incaldi si scól'a — care se solvesc in bani 84 fl.
4. Spese de conferintia 6 fl.
5. Spese de scripturistica 10 fl.
6. Folosirea unui intravilan alu scólei batrane pretiuít in 10 fl.
7. Dela inmormentari unde va fi poftit 50 cr.
8. Cuartir liber cu 2. chilii podite, camara, cuina buna, stalau si intravilan marisior pentru legumi.

Dela recurenti se recere se aibe cualificatiunea prescrisa in statutul organic, si se-se prezenteze in vreo dumineca ori serbatóre spre a-si areta desteritatea in cantarile bisericesci.

Recurentii au a-si subscrerne recurselu lor adresata comitetulu parochialu inspectorulu de scóle Iosif Vuculescu in Sioimosiu (Solymos) com: Aradului post'a ultima Radna pana in 18. Sept. st. v. inclusive.

Berzava, 27. August 1887.

In contielegere cu comitetulu parochial: IOSIF VUCULESCU inspec. de scóle.

—□—

Pentru parochia de clas'a III-a din Cilu, protopresbiteratulu Buteniloru, constatatória din 144 case si cu carea sunt impreunate:

1. Folosirea unei sesiuni pamentu aratoriu si fenatiu.
2. Birulu — câte o mesura cucurazu sfarmatu.
3. Stolele indatinate si
4. Cuartiru liberu cu gradina, — se escrie concursu pana la 27 Sept. (9 Oct) a. c. in carea di va fi si alegerea asteptandu-se dela concurenti in terminul acést'a a se presenta vre-odata la biserica si a-si substerne recurselu pe calea oficiulu protopresbiteralu din Batei (Batyin.) Cilu, la 30 Augustu 1887.

Comitetulu parochialu.

In contielegere cu mine: CONSTANTIN GURBANU m. p. protopresbiteru.

—□—

Pentru statiunea invetiatorésca din Fenatia-Siedistelu, cu terminu de alegere pe 20 Sept. v. a. c. conform conclusulu consist. Nr. 745 din 1887.

Emolumintele sunt: a) 105 fl. dela comun'a biserica, 27 fl. 72 cr. dela Dominiulu eppesc rom. cath. din Vascau, b) 12 cubule de bucate, 12 stáangeni de lemne, c) unu cubulu de pasula si câte o portie de fenu, d) cuartiru liberu si stólele cantorale.

Recurselu proviedute cu documentelu necesarie si respective cu testimoniu de cualificatiune sunt a-se trimite pana la 19. Sept. la subscrisul in Beiusiu.

Beiusiu, 27. Aug. 1887.

In contielegere cu Comitet. parochial VASILIU PAPP m. p. protop. Vascului.

—□—

Conform ordinatiunii Venerabilului Consistoriu gr. or. din Aradu dto 16. Octomvre 1886 Nru 3581 si 4 Augustu a. c. 2341. se escrie concursu :

1. Pentru statiunea invetiatorésca din **Ciungani**, cu carea sunt impreunate urmatóarele emoluminte anuali si anume : bani gat'a 200 fl. 5 orgi lemne, cuartiru si gradina, terminulu alegerei **6. Septemvre v. a. c.**

2. Pentru statiunea invetiatorésca din **Prevaleni**. emoluminte anuali 200 fl. v. a. 5 orgi lemne cuartiru si gradina terminulu alegerei **6 sept. v. a. c.**

3. Pentru statiunea invetiatorésca **Tomesci**. emoluminte anuali 200 fl. 5 orgi lemne terminulu alegerei **7. Sept. v. a. c.**

Doritorii de a ocupá vreun'a din acestea statiuni sunt avisati recursele provédute cu tóte documintele prescrie in statutulu organicu a-le adresá comitetulu parochialu si celu multu pana la 5 Septemvre st. v. a le trémite subscrisului inspectoru scolariu in Risculiti'a p. u. Baiadecrisiu (Körösbánya).

Comitetele parochiale.

In contielegere cu mine : **IOANU MICLUTYA**, inspectoru scolariu.

—□—

Pe bas'a ordinatiunii Vener. senatu scolariu din 4. Augustu a. c. Nr. 2380 se escrie concursu pe statiunea invetiatorésca din **Fadimacu**, cu care sunt impreunate urmatóarele dotatiuni in bani gat'a 94 fl. 50 cr. scripturistica 10 fl. Conferintia 12 fl. pertru elisa 30 fl. pentru sare 7 fl. si 20 cr. lumini 6 fl. in natura 16 meti grâu, 24 meti cucuruзу ; 10 stangeni de lemne din care se va incaldí si scóla, 3 jugere pamentu aratoriu, localitate libara cu gradina de 120□ $\frac{1}{4}$ jugecu efara.

Doritorii de a cuprinde acést'a statiune au a-si subscrerne recursele in dóue esmplare, pe langa representarea in vre-o dumineca ori serbatóre in biseric'a de acolo, subscrisului per Bálintz in Leucusesci comitatulu Carasiu-Severinu, pana in **6. Septemvre a. c.** in care di va fi si alegerea.

Se observa cum-cá absoluti preparadi care posedu limb'a magiara, si nu vor fi inca depusu esamenu de calificatiune si se vor obligá in scurtu timpu alu depune, inca se vor luá in consideratiune.

Fadimacu, in 15. Augustu 1887.

In contielegere cu comitetulu parochialu.

Adamu Ros'a,
inspect. scol.

—□—

Pentru vacarta statiune invetiatorésca din **Tilecusiu**, inspectoratulu Pestesiuului Cottulu Bihoru se escrie Concursu cu terminu de alegere pe Dumineca in **20. Septemvre (2 Octomvre)**.

Emolumintele sunt :

- 1) In bani gat'a 300 fl. v. a.
- 2) Cortelu bunu cu $\frac{1}{2}$ jugeru gradina.
- 3) 16 cara de lemne pentru incalditulu scólei.
- 4) Stólele usuate cantorale.

Doritorii de a ocupa acést'a statiune sunt avisati a-si trémite recursele loru instruite conformu statutulu organicu inspectorului Cercvalu de scóle **M. On. Domnu Teodoru Filipu**, in Lugasiulu de susu p. u. Élesd ér pana la terminulu alegerii a-se arctá poporului, si a dovedí desteritatea in cantarile bisericesci.

Din siedinti'a Comitetului parochialu tienuta la 16/27. Augustu. 1887.

Comitetulu parochialu.

In contielegere cu mine : **TEODORU FILIPU**, m. p. inspectoru scolariu.

—□—

Se escrie concursu la statiunile invetiatoresci din protopopiatulu Vascului mai josu insemnate cu terminu de 30 de zile dela prim'a publicare.

1. **Sediste-Hersesci**, cu salariu 80 fl. 12 cub. de bucate, 6 stangeni de lemne, stole cantorale si cuartiru liberu.

2. **Cusilsiu**, 84 fl. 8 cub. de bucate, 6 stangeni de lemne si cuartiru in natura.

3. **Rieni-Sudrigiu**, 100 fl. 8 cub. de bucate, 6 stangeni de lemne stole cantorale si cuartiru,

4. **Poeni de sus** : 84 fl. 10 cub. de bucate, 8 stangeni de lemne, câte unu fuioru, o portie de fenu si o itie de pasula dela casa, si cuartiru cu gradina.

6. **Sendu ferice** : 100 fl. 8 cub. bucate, 1 cub. de pasula, 8 stangeni de lemne, câte o portie de fenu si unu fuioru dela casa, 8 fonti de lumini si cuartiru in natura.

Recurentii au se-si tramita rogarile sale ajustate conform stat. org. la subscrisulu in Beinsiu in terminulu prescriu.

Beinsiu 10. Augustu 1887.

In contielegere cu comitetele parochiali.

Vasilu Pop,
protopop. Vascaului.

—□—

Se escrie concursu pentru deplinirea definitiva a postulu invatiatorescu din comun'n **Mareusiu**, protopresviteratulu Beliului, cu dotatiunea urmatóre :

a) in bani gat'a 120 fl. v. a., — b) 12 cubule de bucate c) 60 portiuni de fên, d) pentru conferintie 4 fl. e) 8 stangeni de lemne de focu, din care e a-se incaldí si sal'a de invetiamentu f) Veniturile cantorale, g) Cuartiru in natura cu gradina de legume.

Recurentii sunt avisati a-si substerne recursurile ajustate cu documentele necesarie adresate catra comitetulu parochialu, la protopresviterulu Petru Suciú, in Ucurisiu (Ókrös) pana la **14/26. Septemvre a. c.**

Mareusiu 14. Augustu v. 1887.

Comitetulu parochialu.

In contielegere cu mine : **PETRU SUCIU**, m. p. inspectoru scolariu.

—□—

Pentru statiunea invetiatorésca din **Monereu**, cott. Aradu inspectoratulu Borosineului cu terminu de alegere pe **8. Septemvre a. c. st. v.**

Emolumintele sunt :

- 1) In bani gat'a 180 fl.
- 2) In naturalie 7 cubule grâu si 7 cubule cucuruзу.
- 3) 8 stangeni de lemne de unde are a-se incaldí si sal'a invetiamentulu.
- 4) 10 magi fênu, afara de aceste cortelu liberu cu gradina de legumi.

Recursele provédute cu documintele necesarii, si adresate Comitetulu parochialu din Monerau, sunt a-se trémite pana in 6. Septemvre Inspectorului cercvalu de scóle Ioanu Cornea, in Borosi-Jneu, avendu competètii pana la diu'a alegerii a-se presentá la biseric'a din locu pentru a-se face cunoscuti poporului.

Monerau, 13. Augustu 1887.

Comitetulu parochialu.

In contielegere cu **IOANU CORNEA**, inspectoru scolariu.